

180^e Boek – deel II: Boek 2023 over de Sociale Zekerheid

Deel I Budgetaire en financiële toestand 2022

Evolutie van de ontvangsten en uitgaven 2020-2022

Het Rekenhof geeft in het [eerste hoofdstuk](#) van deel I een overzicht van de begrotingsontvangsten en uitgaven 2022 van de sociale zekerheid, die de FOD Sociale Zekerheid in juni 2023 heeft bezorgd, en vergelijkt ze met 2021 en 2020.

In 2022 sloot de sociale zekerheid het begrotingsjaar af met een voorlopig saldo van -372,0 miljoen euro, tegenover 1.191,5 miljoen euro in 2021.

De geconsolideerde ontvangsten bedroegen 120.534,5 miljoen euro (+2,34 % tegenover 2021) en de geconsolideerde uitgaven 120.906,5 miljoen euro (+3,91 %). Het grootste deel daarvan (89,86 %) werd besteed aan prestaties aan de sociaalverzekerden (o.a. pensioenen, geneeskundige verzorging, arbeidsongeschiktheid, werkloosheid), die stegen met 3,80 %.

De opeenvolgende overschrijdingen van de index verklaren in 2022 een groot deel van de stijging van de uitgaven voor prestaties. Het einde van de COVID-19-crisis zorgde echter voor minderuitgaven en remde daarmee de stijging enigszins af. Zo daalden de uitgaven voor de werkloosheidsuitkeringen van de RSZ-Globaal Beheer met 20,97 %, vooral door de afname van het aantal gerechtigden in de stelsels van volledige werkloosheid en werkloosheid met bedrijfstoeslag, ondanks de opeenvolgende indexeringen. De stijging van de uitgaven voor geneeskundige verzorging (+7,18 %) is voor een deel te verklaren door de opeenvolgende indexeringen van de prestaties waarvan de prijs is gekoppeld aan de gezondheidsindex (bv. de uitgaven van de ziekenhuizen) en de toename van het aantal verrichte prestaties (bv. van de artsen en tandartsen). Bij de RSVZ-Globaal Beheer leidde het einde van de COVID-19-crisis tot minderuitgaven voor het overbruggingsrecht (148,6 miljoen euro 2022, dat is -2,2 miljard euro tegenover 2020).

De stijging van de uitgaven voor arbeidsongeschiktheid (+11,33 %) is vooral het gevolg van de indexering van de uitkeringen en de toename van het aantal vergoede uitkeringsdagen. De pensioenuitgaven stegen met 10,69 % door de opeenvolgende indexeringen.

Evaluatie van het begrotingsbeleid 2022

Het Rekenhof heeft de maatregelen geanalyseerd die de regering in 2022 heeft genomen in de sociale zekerheid. Het gaat om maatregelen die leiden tot besparingen of minderontvangsten of tot nieuwe inkomsten en uitgaven.

De meeste maatregelen zijn in 2022 in werking getreden. Voor sommige ligt het rendement (besparing of bijkomende opbrengst) lager dan de ramingen. Voor andere geven de openbare instellingen van so-

ciale zekerheid aan dat zij niet over voldoende informatie beschikken om het rendement in te ramen. Voor de strijd tegen de sociale fraude raamt de Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst het rendement voor de federale sector, de OISZ inbegrepen, in 2022 op 335,0 miljoen euro. Het Rekenhof stelt echter vast dat het moeilijk is om de weerslag van de acties en het boekjaar waaraan ze moeten worden gekoppeld, in te schatten.

Maatregelen in de strijd tegen de COVID-19-crisis

In de federale sociale zekerheid werden verscheidene maatregelen genomen om de gevolgen van de COVID-19-crisis het hoofd te bieden. Het betreft in het bijzonder:

- steunmaatregelen voor werkgevers en zelfstandigen bij het betalen van bijdragen;
- steunmaatregelen voor de sociaalverzekerden (werknemers en zelfstandigen) die werden getroffen door de beperkingen van de overheden of die werden besmet door het coronavirus;
- terugbetaling van specifieke uitgaven die samenhangen met de COVID-19-crisis door de verzekering voor geneeskundige verzorging en de toekenning van extra financiële middelen aan de ziekenhuizen.

Volgens de nog voorlopige gegevens op 31 augustus 2023 gaf de COVID-19-crisis in 2020 aanleiding tot 892,5 miljoen euro minder ontvangsten en 9,9 miljard euro extra uitgaven. In 2021 wordt die weerslag geraamd op 479,1 miljoen euro voor de ontvangsten en op 7,5 miljard euro voor de uitgaven, en in 2022 op resp. 111,1 miljoen euro en 2,1 miljard euro. Tot slot wordt die weerslag in 2023 geraamd op 35,6 miljoen euro voor de ontvangsten en op 131,6 miljoen euro voor de uitgaven.

Kastoestand en reserves van de Globale Beheren

Het kassaldo van de RSZ-Globaal Beheer bedroeg op 31 december 2022 1.557,1 miljoen euro. Het was tijdens het jaar echter overwegend positief. Het RSVZ-Globaal Beheer had op 31 december 2022 2.044,6 miljoen euro beschikbare middelen. De Globale Beheren van de RSZ en het RSVZ hebben daarnaast op 31 december 2022 nog obligatieportefeuilles en reservefondsen voor respectievelijk 5.703,2 miljoen euro en 6.673,0 miljoen euro.

Deel II Financieel Beheer en rekeningen van de OISZ

Overlegging van de rekeningen

Om zijn controleopdracht en zijn informatieopdracht ten aanzien van het parlement naar behoren te kunnen uitoefenen, moet het Rekenhof tijdig kunnen beschikken over de rekeningen van de openbare instellingen van sociale zekerheid (OISZ). Zoals in zijn vorige Boeken over de Sociale Zekerheid stelt het Rekenhof nog steeds vast dat de wettelijke en reglementaire termijnen voor het toezenden van deze rekeningen onvoldoende worden nageleefd. Het Rekenhof moet de rekeningen van de OISZ uiterlijk op 30 november van het jaar volgend op het boekjaar ontvangen. Op 30 september 2023 had het de rekeningen 2021 van zes instellingen ontvangen. Het heeft ook de rekeningen 2020 ontvangen van elf instellingen. Hoewel alle instellingen de rekeningen 2014 tot en met 2019 hebben opgemaakt, heeft het Rekenhof nog steeds de rekeningen 2019 van twee instellingen, de rekeningen 2018 van drie instellingen en de rekeningen 2014 tot en met 2017 van één instelling niet ontvangen.

Op 30 september 2023 hadden de beheersorganen van elf van de twaalf instellingen hun rekeningen 2022 opgemaakt. Het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekeringen (RIZIV) moet zijn rekeningen voor de jaren 2020 en 2021 nog opmaken.

HVW: controle van de jaarrekening 2021

De totale sociale prestaties van de Hulpkas voor Werkloosheidsuitkeringen (HVW) bedroegen in 2021 1.307,8 miljoen euro, tegenover 2.110,1 miljoen euro in 2020 (-38,0 %). Die daling wordt verklaard door het einde van de COVID-19-crisis.

Het Rekenhof heeft de jaarrekening 2021 gecontroleerd. De voornaamste vaststellingen en aanbevelingen hebben betrekking op de vaste activa, de sociale vorderingen, de boekhoudkundige voorzieningen, de toepassing van het principe van het vastgesteld recht (onder meer voor de sociale prestaties en de financiering ervan), de looncyclus. Voor die punten heeft het Rekenhof tekortkomingen vastgesteld in de algemene boekhouding en in de begrotingsboekhouding. De HVW heeft tekortkomingen opgelost die in het verleden door het Rekenhof waren vastgesteld. Ze verbindt zich ertoe in 2023 inspanningen te blijven leveren om de kwaliteit van haar rekeningen te verbeteren.

RVA: controle van de jaarrekening 2021

Het Rekenhof heeft de jaarrekening 2021 van de RVA gecontroleerd. De belangrijkste vaststellingen en aanbevelingen houden verband met de toepassing van het principe van het vastgesteld recht, de voorstelling van de jaarrekening, de aanrekening van waardeverminderingen op de begroting, de voorzieningen voor risico's en kosten, de boeking van de gedecentraliseerde verrichtingen en de loonreconciliëring. Het Rekenhof stelt ook vast dat de RVA begonnen is de tekortkomingen weg te werken die werden vastgesteld bij de controle van de rekeningen 2019-2020 en dat de dienst die inspanningen in 2023 wil voortzetten om de kwaliteit van de rekeningen te verbeteren.

Doordat de COVID-19-crisis geleidelijk wegebde, zijn de RVA-uitkeringen gedaald. De uitgaven daalden van 11.507,5 miljoen euro in 2020 tot 8.912,8 miljoen euro in 2021 (- 22,5%).

FSO: controle van de jaarrekening 2021

De uitgaven van het Fonds tot vergoeding van de in geval van Sluiting van Ondernemingen ontslagen werknemers (FSO) zijn tussen 2020 en 2021 gedaald van 491,4 miljoen euro naar 489,2 miljoen euro (-0,4 %). De meeste middelen van het FSO zijn afkomstig van de werkgeversbijdragen die de RSZ int voor rekening van het FSO (315,1 miljoen euro in 2021) en van uitkeringen die het FSO betaalt aan werknemers en die geheel of gedeeltelijk worden teruggevorderd bij werkgevers, curatoren, vereffenaars en overlaters (251,8 miljoen euro in 2021).

Het Rekenhof heeft de jaarrekening 2021 van het FSO gecontroleerd. De belangrijkste vaststellingen en aanbevelingen betreffen de toepassing van het principe van het vastgesteld recht, de voorstelling van de jaarrekening en de aanrekening op de begroting van waardeverminderingen, waarvoor het Rekenhof fouten heeft vastgesteld in de algemene boekhouding en in de begrotingsboekhouding. Het FSO heeft tekortkomingen opgelost die in het verleden door het Rekenhof waren vastgesteld. Het verbindt zich ertoe inspanningen te blijven leveren om de kwaliteit van zijn rekeningen te verbeteren.

HZIV : controle van de jaarrekeningen 2019-2021

Het Rekenhof heeft de jaarrekeningen 2019, 2020 en 2021 van de Hulpkas voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (HZIV) gecontroleerd. Zijn belangrijkste bevindingen en aanbevelingen houden verband met de toepassing van het principe van de vastgestelde rechten, de materiële vaste activa, de voorzieningen voor risico's en kosten, de schulden in verband met de opdrachten, de budgettaire aanrekening van de waardeverminderingen op dubieuze debiteuren en de inachtneming van de boek-

houdkundige en budgettaire jaarafgrenzing. De HZIV heeft zich ertoe verbonden in 2023 verder inspanningen te leveren om de kwaliteit van haar rekeningen te verbeteren.

RSZ: controle van de jaarrekening 2021

Het Rekenhof heeft de jaarrekening 2021 van de RSZ onderzocht. De voornaamste vaststellingen en aanbevelingen hebben betrekking op de boeking van verrichtingen voor rekening van derden, de toepassing van het beginsel van de vastgestelde rechten en de dubieuze debiteuren. Het Rekenhof stelt ook vast dat de RSZ begonnen is de tekortkomingen weg te werken die werden vastgesteld bij de controle van de rekening 2020 en dat de dienst zich ertoe verbindt die inspanningen in 2023 voort te zetten om de kwaliteit van de rekeningen te verbeteren.

De ontvangsten van de RSZ zijn tussen 2020 en 2021 gestegen van 95,6 miljard euro naar 96,1 miljard euro (+0,63 %). De RSZ heeft drie belangrijke financieringsbronnen: de sociale bijdragen, de alternatieve financiering en de evenwichtsdotatie.

FPD: controle van de jaarrekeningen 2020-2021

De Federale Pensioendienst (FPD) berekent en betaalt de pensioenen van werknemers, ambtenaren, personeelsleden van HR-Rail en van de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten, alsook de inkomensgarantie voor ouderen (IGO). Daarnaast staat hij ook in voor de betaling van de pensioenen van de zelfstandigen. De totale sociale prestaties liepen in 2021 op tot 55.694,0 miljoen euro.

Het Rekenhof heeft de jaarrekeningen 2020 en 2021 van de FPD gecontroleerd. Zijn voornaamste bevindingen en aanbevelingen hebben betrekking op het beheer van de schuldvorderingen, de voorzieningen voor risico's en kosten, de boeking van de waardeverminderingen, de naleving van de boekhoudkundige en budgettaire jaarafgrenzing, de verrichtingen voor rekening van derden, vorderingen en schulden. De FPD verbindt zich ertoe inspanningen te blijven leveren om de kwaliteit van zijn rekeningen te verbeteren.

RIZIV: controle van de jaarrekeningen 2015 tot 2018

Het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (RIZIV) bestaat bijna 60 jaar en is een sleutelactor in de sociale zekerheid met een dubbele missie. Het zorgt ervoor dat iedere verzekerde ongeacht zijn situatie effectief toegang heeft tot en vergoed wordt voor de nodige kwalitatieve geneeskundige zorgen (toegankelijkheid) en garandeert dat de verzekerde werknemers en zelfstandigen een adequaat vervangingsinkomen ontvangen bij arbeidsongeschiktheid of ouderschap.

De opdrachtenbegroting was in 2017 en 2018 goed voor respectievelijk 42.059,9 miljoen euro en 44.222,7 miljoen euro aan ontvangsten. In dezelfde periode bedroegen de uitgaven 42.194,2 miljoen euro en 44.021,8 miljoen euro. Gelet op de omvang van de beheerde budgetten is het RIZIV een determinerende actor binnen de sector sociale zekerheid.

Het Rekenhof heeft de jaarrekeningen 2015, 2016, 2017 en 2018 van het RIZIV gecontroleerd. De belangrijkste vaststellingen en aanbevelingen houden verband met de toepassing van het beginsel van het vastgesteld recht, de verwerking van de voorlopige afrekeningen, de internationale verdragen, de verrichtingen voor derden en de voorzieningen voor risico's en kosten. Het Rekenhof stelt vast dat het RIZIV een actieplan heeft opgesteld om de tekortkomingen weg te werken.

KSZ : controle van de jaarrekeningen 2021 en 2022

De Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (KSZ) werd in 1990 opgericht en moet voornamelijk zorgen voor een georganiseerde en beveiligde gedecentraliseerde registratie en elektronische uitwisseling van gegevens tussen de socialezekerheidsinstellingen. De rekeningen vermelden 23,5 miljoen en 17,5 miljoen euro uitgaven in respectievelijk 2021 en 2022. De KSZ wordt gefinancierd door de RSZ (12,7 miljoen in 2021 en 13,3 miljoen euro in 2022) en door het RSVZ (1,4 miljoen in 2021 en 1,5 miljoen euro in 2022).

Het Rekenhof heeft de jaarrekeningen 2021 en 2022 onderzocht. De voornaamste vaststellingen en aanbevelingen hebben betrekking op de classificatie van het actief, de reserves, de voorzieningen, de opbrengsten, de jaarafgrenzing en de procedures voor het factureren van prestaties en de reconciliatie van de lonen en van openstaande saldi met Smals vzw. De KSZ heeft zich ertoe verbonden de inspanningen in 2023 voort te zetten om de kwaliteit van haar rekeningen te verbeteren.

eHealth-platform: controle van de jaarrekeningen 2021 en 2022

Het eHealth-platform (eHealth) werd opgericht in 2008 en heeft als opdracht elektronische dienstverlening en informatie-uitwisseling te bevorderen en te ondersteunen tussen alle actoren in de gezondheidszorg. De rekeningen vermelden 14,5 miljoen en 15,3 miljoen euro aan uitgaven in respectievelijk 2021 en 2022. eHealth wordt gefinancierd door het RIZIV (14 miljoen in 2021 en 14,6 miljoen euro in 2022) en door de FOD Volksgezondheid (0,1 miljoen euro in 2021 en 2022).

Op basis van zijn controle van de jaarrekeningen 2021 en 2022 formuleert het Rekenhof vaststellingen en aanbevelingen, onder meer over de voorschotten, de reserves, de provisie voor vakantiegeld, de opbrengsten, de jaarafgrenzing en de reconciliatie van de lonen en de openstaande saldi van Smals vzw. eHealth heeft zich ertoe verbonden de inspanningen in 2023 voort te zetten om de kwaliteit van zijn rekeningen te verbeteren.

Weerslag in 2022 van de gewijzigde erkenningsnormen in de ziekenhuizen op de begroting

Sinds 1 juli 2014 kunnen de gemeenschappen en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie van Brussel-Hoofdstad de normen vastleggen waaraan ziekenhuizen, ziekenhuisdiensten, zorgprogramma's en ziekenhuisfuncties moeten voldoen. De uitoefening van die bevoegdheden kan echter gevolgen hebben voor de federale begroting en de begroting van de sociale zekerheid. Het Rekenhof heeft onderzocht welke weerslag de gewijzigde erkenningsnormen hebben die tussen 1 januari 2021 en 31 december 2022 van kracht zijn geworden en besluit dat ze in 2022 geen financiële weerslag hebben gehad op de federale begroting en de begroting van de sociale zekerheid.

OISZ: interne-audit

In 2022 hebben de interne-auditdiensten aan het College van de OISZ en het Gemeenschappelijk Auditcomité hun rapport bezorgd over de *peer review* die zij tussen 2020 en 2022 hebben uitgevoerd. De actieplannen die eruit voortvloeiden, moeten de werking, de kwaliteit en de maturiteit van de interne-auditdiensten verder verbeteren.

De interne auditors zullen de komende jaren worden betrokken bij de uitvoering van het samenwerkingsprotocol over thematische audits met het Rekenhof, de uitwerking van een zekerheidsverklaring (*assurance statement*) en de voorbereiding van de certificering van de jaarrekeningen.